

Sutrete om tellekrise

I mars arrangerte Psykologtidsskriftet debatt om tellekrise i psykisk helsevern. Kritikken av New Public Management var som vanlig unyansert. Vi burde heller diskutere hvorfor hjelpen vi gir, ikke er mer effektiv.

NEW PUBLIC MANAGEMENT

Det er ingen som er uenig i at produksjonsterminologien er antihumanistisk, men ingen tvinger oss til å bruke ord vi ikke liker

FAGFOLK ER OPPTATT av å hjelpe Ola. Myndighetene er opptatt av hvordan lage helsetjenester til 5 millioner mennesker. Fagsjef Andreas Høstmælingen i Norsk psykologforening, en av deltakerne i debatten, viste med sitater av Teodor Torsen fra 1946 og Helsetjenesteaksjonen fra 2013 at lite har forandret seg på 70 år: Fagfolk ser enkeltindividets lidelse og har ikke forutsetninger for å se dette opp mot folkets totale behov. Jeg er enig med Høstmælingen i at når innbyggere har lovfestede rettigheter, må vi ha et system som sikrer rettighetene, og som er etterprøvbart og transparent. At poengene hans ble møtt med tilløp til buing i salen, understreket at det alltid er spenninger mellom fagfolk og ledelse. Det skal og bør være et krysspres mellom fag og økonomisk styring, og det er mellomledernes jobb å tåle å stå i dette krysspreset.

Vi skal utøve godt fag

Under debatten beskrev Janne Horgen Friberg psykologer som passive mottakere av et brutalt system. Dette er unødvendig dommedagsprofeti. Jeg skal utøve godt fag uavhengig av hvilket system jeg jobber i. Det er lov å tenke selv. Når noen spør om effektivitet, bør vi undersøke måten vi jobber på, ikke irritere oss over spørsmålet. Dette gjelder særlig arbeid med barn. Når vi hjelper barn, skal hjelpen virke fort, hvis ikke må vi endre hjelpen.

Vi vet mye om hvilke faktorer som bidrar til uhelse, blant annet sosial ulikhet, mobbing og mangel på sosial støtte, men vi fokuserer lite på disse faktorene. Vi vet at helsen ikke skapes i helsevesenet, men der folk lever livene sine. Vi vet at terapi bare er en av flere mulige virksomme endringselementer i folks liv. Allikevel bruker de fleste psykologer mest tid med enkeltindivider, og mindre på konteksten som antas å skape vanskene. Det brukes store summer på forskning og mye tid på diskusjoner om hvilke individbaserte terapimetoder som virker best. Men mange har erfaring med at vi hjelper barna best og raskest hvis vi involverer foreldrene, skolen, mormor, fotballtreneren og vennene. Tiltak som støtter normalutvikling, foregår ofte på andre arenaer enn i terapirommet, og ved å redusere belastningene fremfor kun å fokusere på symptomer så øker sannsynligheten for rask bedring. Som kommunepsykolog trodde jeg ikke det var mulig å jobbe slik i spesialisthelsetjenesten. Jeg tok feil. Jeg iverksetter de samme tiltakene, på de arenaene jeg finner mest hensiktsmessige, også i spesialisthelsetjenesten. Det er ingen prosedyrer som er til hinder for slike tiltak. Det er like ofte en endringstreg kultur og mangel på kreativitet blant de ansatte som er til hinder.

Kritikken av NPM er kritikk av standardisering, og det blir satt likhetstegn mellom evidensbasert praksis og samlebånd. Men å sikre rettigheter og utøve skjønn er to sider av samme sak, ikke motsetninger. Forsøk på å øke forutsigbarhet og minske tilfeldigheter i valg av hjelpetiltak er en

konsekvens av tidligere mangel på kontroll. Det er ingen som er uenig i at produksjonsterminologien er antihumanistisk, men ingen tvinger oss til å bruke ord vi ikke liker. Og selv om prosedyrer er ment å være retningsgivende, kan de fravikes hvis det er best for de vi skal hjelpe.

Unyansert kritikk av NPM

Historisk sett har for mye av hjelpen vi har gitt, vært for dårlig, og vi må ha et system som regulerer virksomheten vår. Det største problemet med NPM er manglende mål på kvalitet, og myndighetene jobber med å utarbeide forslag til nye kvalitetsindikatorer. Antakelig blir vi bedt om systematisk å innhente tilbakemeldinger fra brukerne, slik lederen for Stangehjelpa, Birgit Valla, fortalte om i sitt debattinnlegg. Slik måling vil oppleves meningsfull.

Hylekoret mot NMP har blitt for stort og unyansert, og det er ingen tjent med. Vi bør bruke mer energi på å gi bedre hjelp, og mindre på sutring. Ingen systemer er gode nok, men de er i stadig endring mot det bedre. Det bør vi også være.